

K Ö N Y V E S P O L C

BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE KIS MÚZEUMAI
MKKM (Edelényi Füzetek 20), Edelény, 2000, 48 oldal.

A „kis múzeumok” szerepe a helyi „közművelődés”-ben¹

„Nem hatásvadász, hanem inkább sok bizonytalanságot rejt magában az az előadascím, amelyben két szó, a *két kulcsszó* is idézőjelek között szerepel. Esetünkben a „kis múzeumok” és a (múzeumi) „közművelődés” szavak. Mindkettő az idézett helyen (loco citato) magyarázatra, majdhogynem definícióra szorul.

Talán kezdjük a dolog könnyebbik végénél, a „kis múzeumok” értelmezésével. A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Honismereti Egyesület és az edelényi Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum ez év júniusában első alkalommal rendezték meg a „Megyei kis múzeumok találkozóját”². Ugyanitt, Edelényben a kis múzeumok közül az alacsikai, az edelényi, a rudabányai, a putnoki, a szendrői, a tiszaujvárosi, a kazincbarcikai és a szerencsi még kiállítással is demonstrálta tevékenységét. Az összejövetel rendezői a gyűjtemények nagyságától, az azzal konkrétan foglalkozó szakmuzeológusok számától, az intézmények tulajdonviszonyaitól, azok minősítési besorolásaitól, a leltározottságuk helyzetétől stb. függetlenül – nemes egyszerűséggel – a „kis múzeumok”-hoz sorolták a megye valamennyi élő helytörténeti, egyházi és feltérképezett magángyűjteményeit, működő emlék-, tájházát és szakmúzeumát.

Így a „kis múzeumok” száma – számításaik és a tanácskozás idejére *megjelentetett füzet* előszavának tanúsága szerint, a teljesség igénye nélkül – a megyén belül közel félszázra (pontosan 48-ra) rúg, és 28 tele-

¹ Jelen írás előadásként hangzott el a „Megyei kis múzeumok első találkozóján” Edelényben, 2000. június 1-jén. Részlet az előadásból.

² A tanácskozáson Dr. Veres László, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Múzeumok Igazgatóságának igazgatója elnökölt. Előadást tartott Dr. Viga Gyula, a miskolci Herman Ottó Múzeum igazgatóhelyettese „A kis múzeumok és a honismereti mozgalom kapcsolata”, Dr. Páll István, a nyíregyházi Sóstói Falumúzeum igazgatója „Rendhagyó órák a múzeumban” és PhD. Rémiás Tibor, a miskolci Herman Ottó Múzeum Történeti Osztályának vezetője „A kis múzeumok szerepe a helyi közművelődésben” címmel.

pülés ad nekik otthont. Annak ellenére, hogy a sorból pl. a forrói Abaúji Múzeum, vagy több kisebb helytörténeti és jelentősebb magángyűjtemény is kimaradt, a listát túlzónak tartjuk. Hiszen a „kis múzeumok” közé több országos gyűjtőkörű intézmény is bekerült (pl. a Magyar Orthodox Egyházi Múzeum vagy a Központi Kohászati Múzeum), valamint a gyűjteményeivel nemcsak megyei szinten kiemelkedő Diósgyőri Vármúzeum vagy a Miskolci Galéria, sőt a képeslapgyűjteményével közép-európai tekintetben is az első öt között helyet foglaló szerencsi Zempléni Múzeum.

A fentiek figyelembevétele mellett is nehéz határvonalat húzni, és a „kis múzeumok” pontos koordinátáit megadni.”

Dr. Rémiás Tibor

* * *

MILLENNIUMI BÓDVA-VÖLGYI KÉPESKÖNYV

Gazdaságfejlesztő Alapítvány, Edelény, 2000, 148 oldal.

SZÉKELY-MAGYAR rovásírás

MAGYAR ADOSJÁN ÁSTAL

1000 100 50 10 5 4 3 2 1

ARANYSZARVAS-CSODASZÁRVAS, MINT NEMZETSEGI-TÖRZSI
JELKÉP, PAJZSŐSZE, A HAGYOMÁNYOK SZERINT VISELŐJE
AZ ÁLLAT LEGJOBB TULAJDONSAIGAIVAL RENDELKEZETT,
ESZERINT ÉLT, MARGOLT, A CSODASZÁRVAS - A MAGYAR
MONDÁVTILÁGBAN MINT ŐSANYA - GILGAMES (NIBIRVÓ)
KÉT GYERMEKÉT, HVMORT ÉS MAGYART EGY VÍZHAZÁBA VEZETI.

A millenniumi megyei – de talán még az országos kiadványok sorában is – minden bizonnyal méltán figyelmet kelthet az új Bódva-völgyi képeskönyv. Lírai vallomás egy megejtően szép tájról, mely az itt élőknek a szűkebb hazát jelenti. Vallomás egy tájról, ahol mégis egyre több az elhagyott ház s egyre kevesebb a dolgozni tudó (néha akaró?) kéz. Pedig e vidék 48 helysége nem is olyan régen jóval nagyobb népességet képes volt eltartani.

Így a könyv most kiállítás a világ felé csodálatos képek által: falusi turizmust kedvelők, hív és vár benneteket a Bódva-völgy!

A legnagyobb dicsérettel szólhatunk a szerkesztő Laki-Lukács Lászlóról és munkatársaikról, akik a képválogatásban törekedtek a régen és ma láthatók egységére s arra, hogy nemcsak a tárgyi objektumok, de a tájformáló ember is jelen legyen a lapokon.

A 419 fotó alkotói minden elismerést megérdemelnek. Sajnos, területi korlátok miatt – hiszen tizenkilencen vannak – nem nevezhetjük meg mindegyiküket. Ha valakit mégis meg kell említenünk, akkor az Asztalos T. Zoltán és Kulcsár Géza.

A képszerkesztő(k) nem elégedtek meg a Borsodi Tájház fotógyűjteményével, más gyűjteményekből is válogattak. (Így például a sziráki menyecske színes grafikáját a Debreceni Déri Múzeumtól kérték.)

Képeskönyvhöz illően a szöveg szűkre szabott, s ez így természetes. Vitatkozni ugyan lehet azon, hogy 2-4 sorban meg lehet-e „fogni” egy-egy kisebb település leglényegesebb „ismérveit”. A lényeg mégis az, hogy „beszélő képek tudósítanak”; másrészt ezt a szűkszávúságot jól oldja Koleszár Krisztián természeti és Hadobás Pál történeti értékeket bemutató írása.

Ha lehet hiányérzetünk, akkor az, hogy a táj néprajzi vonatkozásairól szövegben alig-alig olvashatunk. De ezt a hiányt a szépséges fotók pótolják.

Az új Bódva-völgyi képeskönyv hiánypótló! Az 1956-ban megjelent párja ma már hozzáférhetetlen. Arról nem is szólva, hogy a mostani tartalmilag és esztétikailag is figyelemreméltóbb. A táj szellemi és gazdasági erőinek szerencsés összefogásával, sok törődéssel és szorgalommal „született meg”. Évtizedekig időtálló és hasznosan forgatható lesz. A könyv szépsége a miskolci Press Team Nyomdaipari Kft. munkáját minősíti. Boldog lehet az, aki majd a könyvespolcán tudhatja.

Dr. Varga Gábor
ny. ref. főiskolai tanár

* * *

ORMOSBÁNYA – EPIZÓDOK EGY BÁNYATELEP MÚLTJÁBÓL

MKKM (Edelényi Füzetek 21), Edelény, 2000, 48 oldal.

Az edelényi Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum által megjelentetett Edelényi Füzetek 21. darabja a Hadobás Pál által írt és szerkesztett 80 oldalas, fényképekkel illusztrált kis könyv.

Az egykori Edelényi járáshoz tartozó bányásztelepülés az 1920-as évektől színvonalas kulturális életével vívott ki magának elismerést nemcsak járási és megyei, hanem országos szinten is.

A szerző az első okleveles említéstől kezdve vezeti végig a település történetét egészen a bánya 1987-es bezárásáig. 1993-ig a bányatelep a szomszédos Izsófalvához tartozott. Az önálló önkormányzat igyekszik újra felpozícionálni a kulturális életet és növeli a község eltartóképességét.

Ormosbányán (1953-ig Ormospuszta) a szénbányászat 1909-ben kezdődött, amikor a diósgyőri M. kir. Államvasgyár energiaszükségletének biztosítására megvásárolta az állam a szénterületet. Ekkor kezdődött a bányatelep kiépítése. A bánya bezárásáig a kulturális életen túl színvonalas sportélet is folyt Ormoson az üzem támogatásával.

A második világháborút követő erőltetett iparfejlesztés jelentősen hozzájárult Ormosbánya fejlődéséhez. Volt időszak, amikor több mint 3000 dolgozója volt az üzemnek és egymillió tonna szenet termelt évente. Négy Kossuth-díjasa és egy Állami-díjasa volt az üzemnek.

A könyv, amely a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma anyagi támogatásával jelent meg, jól illusztrálja az egykori bányatelep gazdag kulturális, sport- és gazdasági életét.

X. Y.

* * *

„Termő” könyv a Galyaságról

Újabb szülőföld-közeli kötettel gyarapodott a határon inneni és túli kistérségekről szóló kiadványok sora. A **Galyaság a harmadik évezred küszöbén** címmel jelentette meg a művét dr. Tózsza István, a földrajztudományok kandidátusa, tanszékvezető főiskolai tanár, másfél száz oldalon mutatva be a Bódva folyócskától nyugatra fekvő, aprófalvas vidék gazda(g)ságát és jövőbeni lehetőségeit.

Ismerteti a Galyaság településeit; Aggtelek, Alsótelekes, Bódvaszilas, Égerszög, Felsőtelekes, Imola, Jósvafő, Kánó, Perkupa, Ragály, Szin, Szinpetri, Szögliget, Szőlősardó, Teresztenye, Tornakápolna, Trizs, Varbóc, valamint Ardovo (Pelsőcardó), Dlhá Ves (Gömörhosszúszó illetve Hosszúszó), Kecovo (Kecső), Plesivec (Pelsőc), Silica (Szilice) és Silická Brezová (Szádvarborsa illetve Borzova) legfontosabb adatain túl rámutat az elsoványosodás okaira is. A szerző a tényekre támaszkodva közzérthető tudományossággal világít rá arra, hogy a harmadik évezred küszöbén például az idegenforgalom, a környezeti értékekre épülő terület-

fejlesztés, a korszerű értékteremtő munka virágoztathatná fel újra a Galyaságot. A védett növény- és állatfajok, gyógynövények, erdei gyümölcsök és gombák, a gazdag vad- és halállomány Galyaság igazi lehetőségeinek forrása, melyekkel ha okosan sáfárkodik a falvak vendégszerető, szorgalmas népe, akkor a harmadik évezredben megszülető generációk is otthon érezhetik magukat benne.

Az író-szerkesztő-kiadó dr. Tózsza István könyvét Gadócziné dr. Fekete Éva, az MTA Regionális Kutatások Központja észak-magyarországi osztályának főmunkatársa lektorálta.

Hidvégdó, 2000. május 9.

B. Gy.

